

5, Chaykovskogo st., Pereiaslav, Kyiv region, 08401, Ukraine

e-mail: tirbakh.lesia@gmail.com

Chaban Galina, candidate of economic sciences, lecturer of the Department of finance, accounting and taxation of the Pereiaslav-Khmelnitsky Hrygorii Skovoroda State Pedagogical University

7, Chaykovskogo st., Pereiaslav, Kyiv region, 08401, Ukraine

e-mail: tirbakh.lesia@gmail.com

Подано до редакції 20.11.2020

Прийнято до друку 10.12.2020

УДК 330

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2020-47-97-105>

ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАГАЛЬНОГО СУЧАСНОГО СТАНУ ГАЛУЗІ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ

Пузирьова П. В.

Предметом дослідження є теоретичні та методичні основи визначення сучасного стану промислової галузі України, а саме підприємств легкої промисловості.

Метою дослідження є дослідження основних показників стану промислової галузі України за 2015- I півріччя 2020рр.

Методи дослідження. При написанні статті використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження економічних явищ і процесів щодо визначення загального сучасного стану галузі промисловості України.

Результати роботи. В результаті написання статті було встановлено, що загальною проблемою, яка тривалий час гальмує розвиток галузі легкої промисловості України, є досить стара та відстала технологія виробництва і, як наслідок, – низька якість продукції. Ключовими напрямками подолання такої технологічної відсталості мають стати запровадження інноваційних форм та методів виробництва продукції, використання прогресивних технологій, розробка та реалізація інноваційних програм із підтримки легкої промисловості в цілому як на рівні країни, так і на міжнародному рівні. Також варто підкреслити роль та необхідність державної підтримки, від якої виграють усі, тобто, промислові підприємства будуть забезпечені необхідними якісними ресурсами та технологіями, а в країні з'являться нові робочі місця, соціальні гарантії для населення, покращиться інвестиційна привабливість підприємств легкої промисловості, відповідно, зросте інтерес стейкхолдерів до них.

Галузь застосування результатів. Економіка, економіка промисловості, легка промисловість, управління підприємством, інноваційна діяльність підприємства, інноваційний потенціал підприємства.

Висновки. Встановлено, що оскільки існують позитивні моменти в контексті розвитку легкої промисловості, тому її можна віднести до однієї із найперспективніших галузей України. Доведено, за оцінками різних експертів, що український ринок одягу та взуття входить до двадцятки найрозвинутіших ринків України, оскільки наше населення витрачає на взуття та одяг приблизно 25-35% свого місячного доходу, що перевищує показники в країнах Західної Європи. Визначено, що легка промисловість має доволі оптимістичні прогнози для подальшого зростання, проте задля утримання таких позицій ця галузь має і надалі рухатися в напрямках збільшення державної підтримки галузі шляхом забезпечення, формування і розміщення державних замовлень та державних контрактів; розробки цільових програм перспективного розвитку нових видів сировини, збалансованого розвитку підгалузей; розширення власної бази сировини та ресурсів; удосконалення механізму відновлення кооперативних зв'язків; формування власного інноваційного потенціалу та збільшення інвестиційної привабливості завдяки використанню сучасних методів і форм науково-технічного прогресу, новітніх технологій тощо.

Ключові слова: легка промисловість, інноваційна діяльність, розвиток, промислові підприємства.

ХАРАКТЕРИСТИКА ОБЩЕГО СОВРЕМЕННОГО СОСТОЯНИЯ ОТРАСЛИ ЛЕГКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ В УКРАИНЕ

Пузырёва П. В.

Предметом исследования являются теоретические и методические основы определения современного состояния промышленной отрасли Украины, а именно предприятий легкой промышленности.

Целью исследования является исследование основных показателей состояния промышленной отрасли Украины за 2015-первое полугодие 2020рр.

Методы исследования. При написании статьи использованы общенаучные и специальные методы исследования экономических явлений и процессов по определению общего современного состояния отрасли промышленности Украины.

Результаты работы. В ходе написания статьи было установлено, что общей проблемой, которая долгое время тормозит развитие отрасли легкой промышленности Украины, достаточно старая и отстала технология производства и, как следствие, - низкое качество продукции.

Ключевыми направлениями преодоления такой технологической отсталости должны стать внедрение инновационных форм и методов производства продукции, использование прогрессивных технологий, разработка и реализация инновационных программ по поддержке легкой промышленности в целом, как на уровне страны, так и на международном уровне. Также следует подчеркнуть роль и необходимость государственной поддержки, от которой выигрывают все, то есть, промышленные предприятия будут обеспечены необходимыми качественными ресурсами и технологиями, а в стране появятся новые рабочие места, социальные гарантии для населения, улучшится инвестиционная привлекательность предприятий легкой промышленности, соответственно, возрастет интерес стейкхолдеров к ним.

Область применения результатов. Экономика, экономика промышленности, легкая промышленность, управление предприятием, инновационная деятельность предприятия, инновационный потенциал предприятия.

Выводы. Установлено, что поскольку существуют положительные моменты в контексте развития легкой промышленности, то её можно отнести к одной из самых перспективных отраслей Украины. Доказано, по оценкам различных экспертов, украинский рынок одежды и обуви входит в двадцатку самых развитых рынков Украины, поскольку наше население тратит на обувь и одежду примерно 25-35% своего месячного дохода, что превышает показатели в странах Западной Европы. Определено, что легкая промышленность имеет довольно оптимистичные прогнозы для дальнейшего роста, однако для содержания таких позиций эта отрасль должна и впредь двигаться в направлениях увеличения государственной поддержки отрасли путем обеспечения формирования и размещения государственных заказов и государственных контрактов; разработки целевых программ перспективного развития новых видов сырья, сбалансированного развития подотраслей; расширение собственной базы сырья и ресурсов; совершенствование механизма восстановления кооперативных связей; формирование собственного инновационного потенциала и увеличение инвестиционной привлекательности благодаря использованию современных методов и форм научно-технического прогресса, новейших технологий.

Ключевые слова: легкая промышленность, инновационная деятельность, развитие, промышленные предприятия.

THE CHARACTERISTICS OF THE GENERAL MODERN STATE OF THE LIGHT INDUSTRY IN UKRAINE

Puzyrova Polina

The subject of the research is the theoretical and methodological foundations for determining the current state of the industrial sector of Ukraine, namely, light industry enterprises.

The aim of the research is to study the main indicators of the state of the industrial sector of Ukraine for 2015-first half of 2020.

Research methods. When writing the article, general scientific and special methods of studying economic phenomena and processes were used to determine the general current state of the Ukrainian industry.

Results of the investigation. In the course of writing the article, it was found that a common problem that for a long time hinders the development of the light industry in Ukraine is a rather old and backward production technology and, as a result, low product quality. The key directions for overcoming this technological backwardness should be the introduction of innovative forms and methods of production, the use of advanced technologies, the development and implementation of innovative programs to support the light industry in general, both at the national and international levels. It should also emphasize the role and necessity of state support, from which everyone benefits, that is, industrial enterprises will be provided with the necessary high-quality resources and technologies, and new jobs, social guarantees for the population will appear in the country, the investment attractiveness of light industry enterprises will improve, and accordingly, it will increase stakeholder interest in them.

Scope of the results. Economy, industrial economics, light industry, enterprise management, enterprise innovative activity, enterprise innovative potential.

Conclusions. It has been established that since there are positive aspects in the context of the development of light industry, it can be attributed to one of the most promising industries in Ukraine. It has been proven, according to various experts, that the Ukrainian clothing and footwear market is one of the twenty most developed markets in Ukraine, since our population spends about 25-35% of their monthly income on footwear and clothing, which is higher than in Western Europe. It was determined that the light industry has rather optimistic forecasts for further growth, however, in order to maintain such positions, this industry must continue to move towards increasing government support for the industry by ensuring the formation and placement of government orders and government contracts; development of target programs for the prospective development of new types of raw materials, balanced development of sub-sectors; expansion of our own base of raw materials and resources; improving the mechanism for restoring cooperative ties; formation of their own innovative potential and increase in investment attractiveness through the use of modern methods and forms of scientific and technological progress, the latest technologies.

Key words: light industry, innovation, development, industrial enterprises.

JEL Classification: L60, K23, O32

Постановка проблеми. Легка промисловість є однією з найкрупніших галузей економіки України, що забезпечує весь господарський комплекс країни, та попри численні виклики і перепони, має потужні перспективи розвитку. Проте сучасний стан легкої промисловості сьогодні потребує суттєвого вдосконалення, наповнення фінансовими ресурсами, інноваційними проєктами, технологіями та програмами розвитку, при чому не останнє місце тут посідає й державна підтримка галузі. Високий пріоритет галузей легкої промисловості для національної економіки зумовлений значною місткістю внутрішнього ринку товарів, незначним впливом на довкілля, низькою енергоємністю виробництва та потребою у висококваліфікованих кадрах та інноваційних технологіях [5].

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Проблеми розвитку легкої промисловості України залишаються у фокусі наукових досліджень, зокрема, варто відзначити науковий доробок таких вчених-економістів, як: Грищенко І. М., Гавриленко Т. В., Гарафонова О. І., Гончаренко О. Г., Дейнеко Л. В., Гончаров Ю. В., Замороко Т. Л., Ігнат'єва І. А., Ізовіт В. А., Лойко В. В., Марченко Т. І., Максименко І. О., Маргасова В. Г., Паливода О. М., Поліщук І. І., Прима Ю. І., Сердюк І. І., Сіренко К. Ю., Тарасенко І. О., Федорак В. І., Царенко О. В., Янковець Т. М. та інші. Дослідники наголошують на тому, що легка промисловість є галуззю з безперечно великими потенційними можливостями, які внаслідок браку сировини використовуються недостатньо. Внутрішній ринок легкої промисловості майже на 90% заповнений імпортними товарами, а близько 80% продукції вітчизняних виробників реалізується на зовнішніх ринках. Дуже низькою залишається інноваційна діяльність підприємств [15].

Виклад основного матеріалу. Характерною особливістю підприємств легкої промисловості є орієнтованість на споживача, що зумовлює їх поширеність на території всієї країни. Станом на I півріччя 2020 р. в Україні функціонують понад 2,5 тис. підприємств легкої промисловості, де працюють близько 88 тис. працівників. Варто зазначити, що більш ніж 90% зайнятих у галузі – жінки [2, 8]. Традиційно, легка промисловість знаходиться на другому місці після харчової для задоволення потреб населення. Продукція її галузей використовується в багатьох сферах суспільного життя: побуті, медицині, металургії, електроенергетиці тощо.

Легка промисловість України представлена трьома основними групами виробництва, серед яких, насамперед, виділяють такі: текстильне виробництво (ткацьке виробництво, виробництво трикотажного полотна, килимів, нетканих матеріалів, канатів, мотузок, інших текстильних виробів); виробництво одягу (виробництво одягу зі шкіри, виробництво робочого, спіднього, верхнього одягу та аксесуарів, виготовлення виробів із хутра, виробництво трикотажного і в'язаного одягу, панчішно-шкарпеткового виробів тощо); виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів (виробництво взуття, дублення й оздоблення шкіри, виробництво дорожніх виробів, сумок тощо) [4, 7, 5].

Також важливо підкреслити величезний досвід й унікальну самобутність України у виробництві тканих та шкіряних виробів. В усіх регіонах країни розвинуті традиційні промисли з виготовлення широкого спектра текстилю (килимів, рушників, гобеленів тощо). Збереглися й традиції виготовлення вовняних та шкіряних виробів, які люди використовують поряд із промисловими товарами. Усьому світові відомі вироби майстринь із Косова, Вижниці, Коломиї, Чернівців, Львова, Тернополя, Решетилівки, Богуслава, Кролевця та ін.

Україна в 2019 році втратила дві позиції в Індексі глобальної конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index, GCI) Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ) й опустилася на 85-те місце з 141 країни [3]. Таке падіння показників діяльності легкої промисловості пояснюється цілою низкою причин, пов'язаних як із зовнішніми, так і з внутрішніми факторами. Російська агресія на сході країни зі всіма її нищівними наслідками, що стала безпрецедентним випробуванням для економіки України, не могла не позначитися на розвитку вітчизняного легпрому [4]. Свої наслідки мали і довготривала фінансова криза, і недосконалість податкового законодавства, і наявність суттєвої частки тіншового імпорту та виробництва, чимало викликів спричиняють також безпрецедентна внутрішня міграція, свої суттєві корективи внесла пандемія корона вірусу.

У відповідь на такі серйозні виклики та втрату конкурентоспроможності національна економіка та сектор легкої промисловості зокрема потребують глибокої трансформації і системних перетворень. Варто зазначити, що в Україні продовжує відбуватися поступова втрата вітчизняними виробниками багатьох сегментів внутрішнього ринку товарів, що пов'язано не лише із воєнними діями, а і із значними структурними деформаціями в національній економіці та низькою конкурентоспроможністю підприємств в умовах відкритості економіки та вступу до СОТ. Це призводить до зниження конкурентоспроможності продукції вітчизняних підприємств та споживчого попиту на неї [7].

Провідні підприємства легкої промисловості України об'єднані Українською асоціацією підприємств легкої промисловості «Укрлегпром», яка була ще створена у 2000 році та об'єднує на добровільних засадах 251 (станом на I півріччя 2020 р.) підприємство легкої промисловості, серед яких кращі та потужні підприємства кожної підгалузі: ТОВ «Текстиль-контакт», ПАТ «Україна» (м. Житомир), Концерн «Ярослав», ПАТ «Черкаський шовковий комбінат», ВАТ «Тернопільське об'єднання «Текстерно», ВАТ «Рівнелъон», ТОВ «Любава-Грація» (Черкаси), ПАТ «Трикотажна фабрика «Роза» (м. Київ), ПАТ «Софія» (м. Бровари) та інші підприємства-учасники Асоціації «Укрлегпром» виробляють більше 60 відсотків загального обсягу виробництва товарів легкої промисловості України. Асоціація «Укрлегпром» протягом 19 років здійснює також представницьку діяльність в інтересах вітчизняних виробників легкої промисловості в органах державної влади з метою сприяння їх розвитку [4].

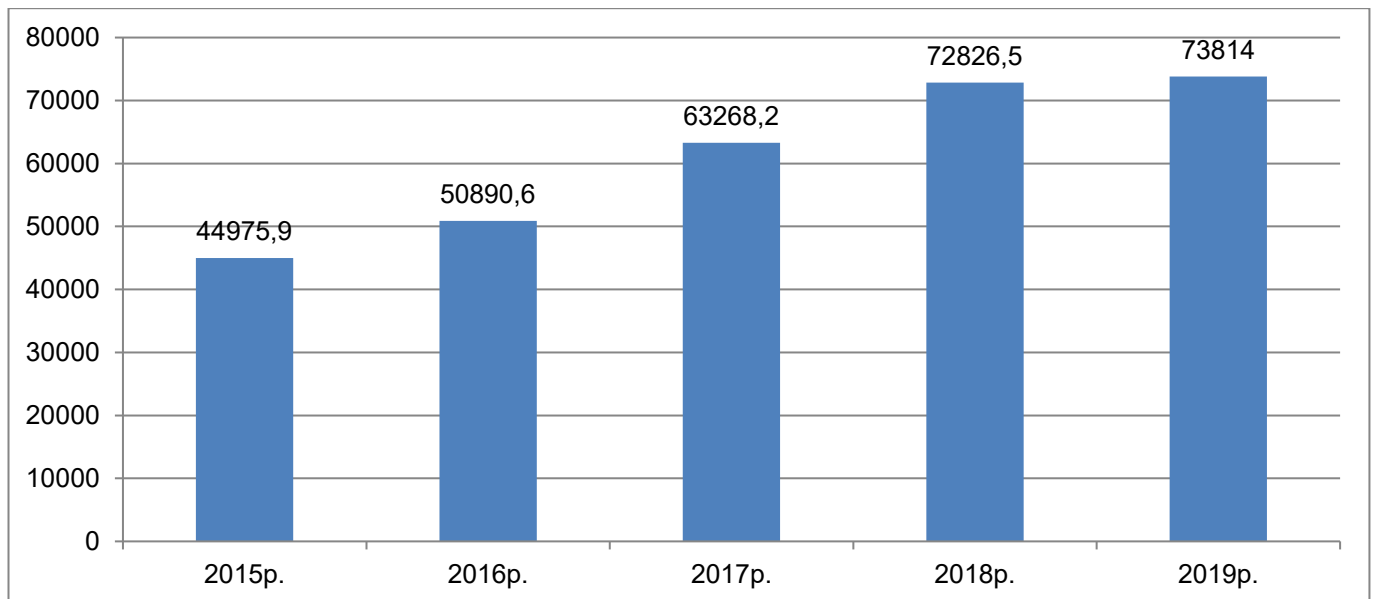
На державному рівні, з урахуванням аналізу стану розвитку легкої промисловості, що здійснюється постійно, вносяться пропозиції з розробки проєктів постанов Кабінету Міністрів України, проєктів Законів України, а також інших нормативних документів з актуальних питань, спрямованих на подальший розвиток галузі.

Результати аналізу динаміки випуску реалізованої продукції легкої промисловості України показує, що з 2015 по 2019 роки обсяги виробництва збільшились на 9832,6 млн грн, тобто майже в півтора раза (табл. 1, рис. 1).

Таблиця 1. Обсяг найважливіших видів реалізованої продукції легкої промисловості за 2015–2019 рр., млн грн

Виробництво	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення (абсолютне та відносне), 2019 - 2015 рр.
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	14881,6	16882,6	20943,9	24108,7	24714,2	+9832,6 (166%)
Текстильне виробництво	5458,2	6253,6	7506,4	8592,2	8438,9	+2980,7 (155%)
Ткацьке виробництво	778,0	939,3	1087,3	1347,6	924,0	+146 (119%)
Виробництво інших текстильних виробів	4226,2	4807,4	5946,6	6785,4	7186,3	+2960,1 (170%)
Виробництво одягу	6217,9	6852,1	8656,3	10103,7	10006,4	+3788,5 (161%)
Виробництво одягу, крім хутряного	5232,5	5784,3	7446,0	8793,0	8925,2	+3692,7 (171%)
Виготовлення виробів із хутра	946,3	1041,2	1179,9	1293,3	11,9	-934,4 (101%)
Виробництво трикотажного та в'язаного одягу	3205,5	3776,9	4781,2	5412,8	1069,3	-2136,2 (133%)
Виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	1379,6	1544,7	2103,4	2350,1	6268,9	4889,3 (454%)
Дублення шкір і оздоблення шкіри; виробництво дорожніх виробів, сумок, лимарно-сідельних виробів; вичинка та фарбування хутра	824,2	776,3	939,4	977,0	2339,0	1514,8 (284%)
Виробництво взуття	1825,9	2232,2	2677,8	3062,7	3929,9	2104 (215%)

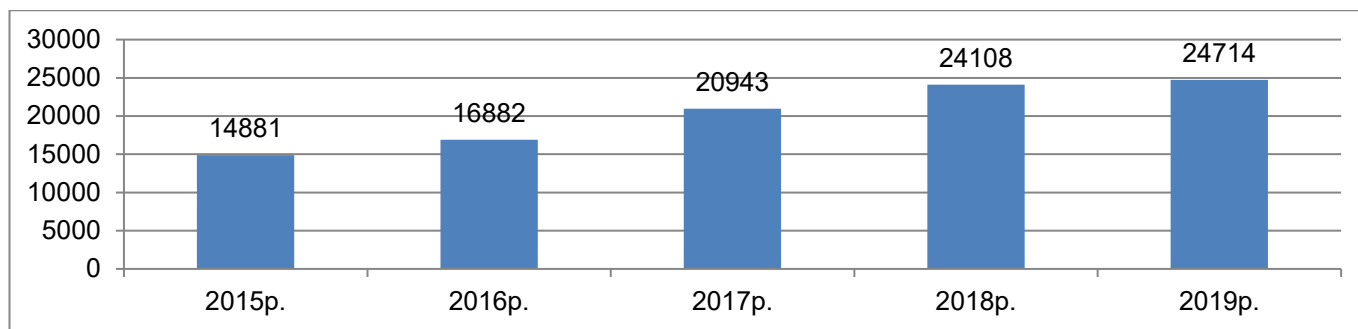
Джерело: [10]

Рисунок 1. Основні види реалізованої продукції легкої промисловості за 2015-2019 рр., млн грн

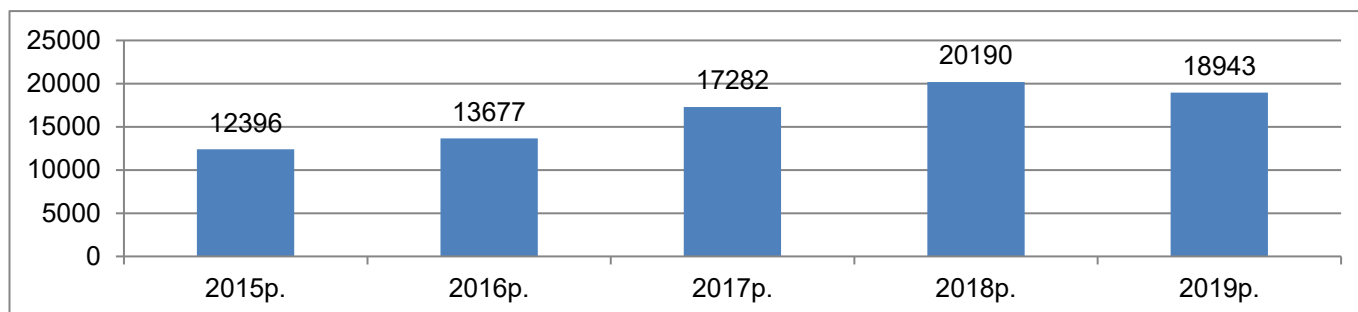
Джерело: побудовано автором на основі [10]

Тепер охарактеризуємо динаміку обсягів виробництва окремих видів легкої промисловості України за 2015-2019 роки, що наведена у таблиці 1. Так, текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів за період з 2015-2019 рр. зросло на 66%, що складає 9832,6 млн грн, а саме: текстильне виробництво збільшилось на 55% і склало приріст 2980,7 млн грн; ткацьке виробництво демонструє зростання на 19%, що становить приріст 146 млн грн; виробництво інших текстильних виробів зросло на 70%, що дорівнює 2960,1 млн грн; обсяги виробництва одягу також зросли на 61%, з відповідним приростом у 3788,5 млн грн; виробництво одягу, крім хутряного збільшилось на 71%, що становить 3692,7 млн грн; виготовлення виробів із хутра зменшилось за вказаний період на 934,4 млн грн, що пов'язано з нестачею вітчизняної сировини; виробництво трикотажного та в'язаного одягу також зменшилось на 2136,2 млн грн, що склало майже 33% (рис. 2-3).

Рисунок 2. Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів 2015-2019 рр., млн грн

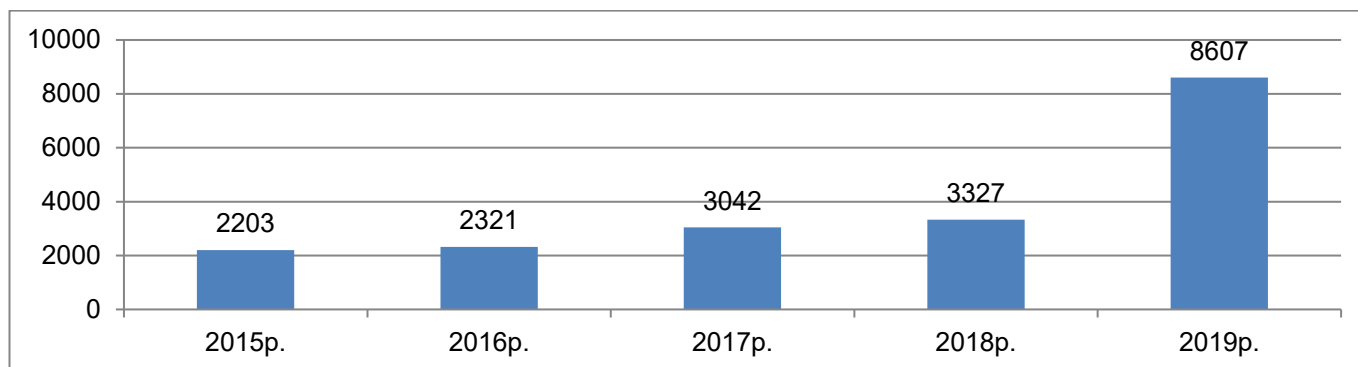
Джерело: побудовано автором на основі [10]

Рисунок 3. Виробництво одягу та виробів із хутра у 2015-2019 рр., млн грн

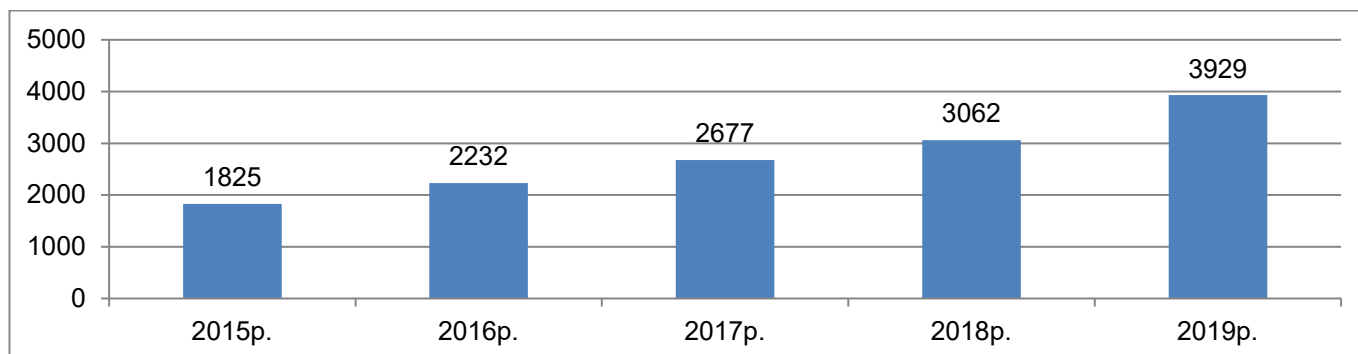
Джерело: побудовано автором на основі [10]

Проте, як свідчить аналіз, впевнено нарощують обороти виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів, яке склало приріст 4889,3 млн грн, або 454%, та дублення шкір і оздоблення шкіри; виробництво дорожніх виробів, сумок, лимарно-сідельних виробів; вичинка та фарбування хутра, що зросло на 1514,8 млн грн, (284%); виробництво взуття збільшилось на 2104 млн грн, або 215% (рис. 4-5).

Рисунок 4. Виробництво шкіри, виробів зі шкіри, дублення шкір і оздоблення шкіри; виробництво дорожніх виробів, сумок, лимарно-сідельних виробів; вичинка та фарбування хутра за 2015-2019 рр., млн грн

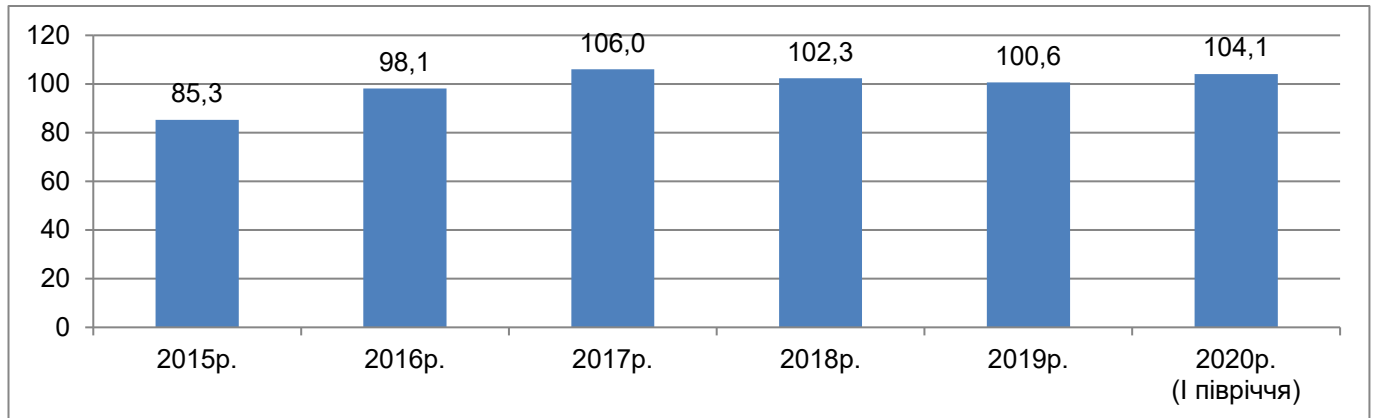
Джерело: побудовано автором на основі [10]

Рисунок 5. Виробництво взуття за 2015-2019 рр., млн грн

Джерело: побудовано автором на основі [10]

Отже, як зазначалось вище, основним негативним моментом у розвитку легкої промисловості є нестача або відсутність вітчизняної сировини. Серед головних причин, через які зменшується об'єм реалізації, можна виділити такі: обмеженість ресурсів та сировини власного виробництва, низьку купівельну спроможність населення, і не завжди виправдані показники ціна/якість продукції. Проте, за останні п'ять років зберігається позитивна тенденція в обсязі реалізації промислової продукції, про що свідчать індекси промислової продукції за 2015-2020 рр. (I півріччя) (рис. 6).

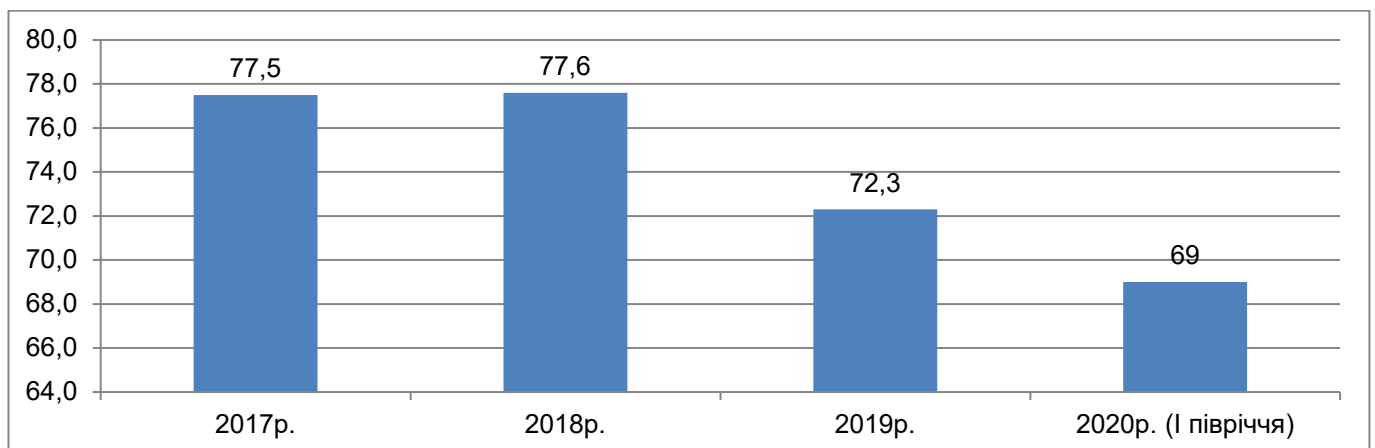
Рисунок 6. Індеси промислової продукції в Україні у 2015-2019, I півріччя 2020 рр.*

* Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій

Джерело: побудовано автором на основі [10]

Також, легку промисловість можна охарактеризувати такими особливостями, які необхідно беззаперечно враховувати задля успішного та ефективного розвитку промислових підприємств цієї галузі:

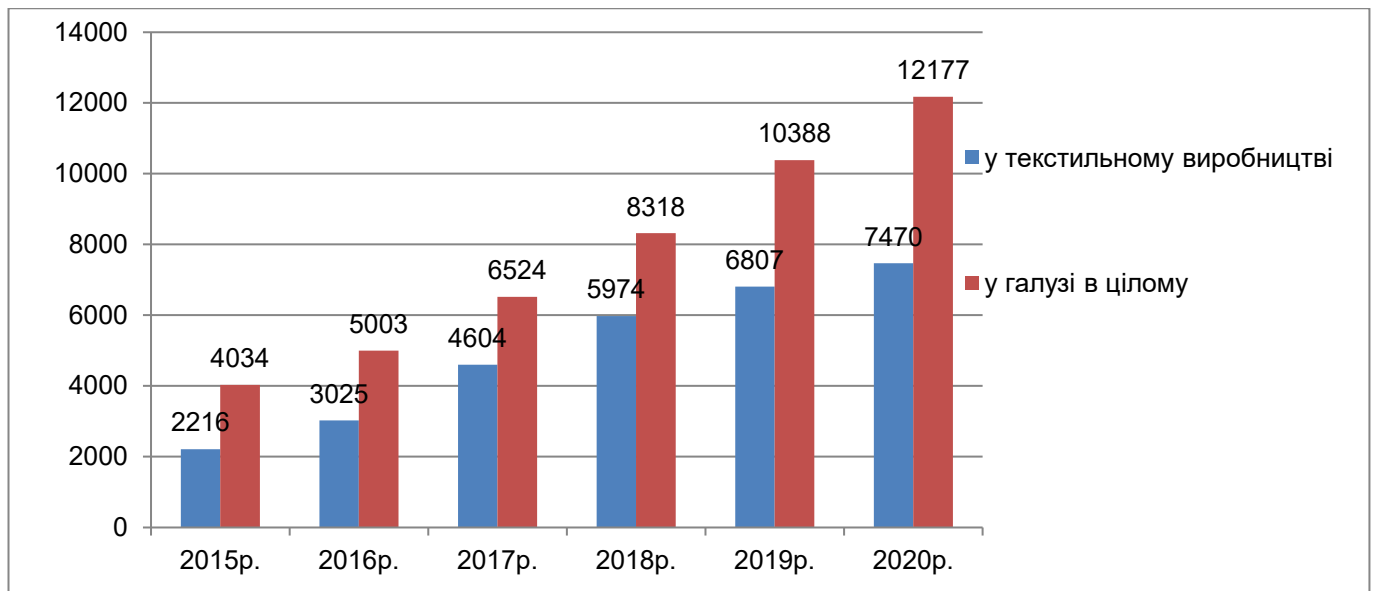
- наявність специфіки технологічних процесів та операцій, а також процесу виробництва в цілому;
- наявність специфіки гендерного складу працівників легкої промисловості, більша частина з яких – переважно жінки (рис. 7). У загальному вигляді частка жінок на виробництві підприємств легкої промисловості досягає 83% і більше;
- нестача власної сировини – тобто ефективне виробництво продукції підприємств легкої промисловості, її ціна на пряму лежать від поставок імпортованої сировини в Україну. Так, майже 60% давальницької сировини, яку використовує легка промисловість у своєму виробництві, є імпортованою з інших країн. Завозяться в Україну бавовна, вовна, тканини, хімічні нитки і волокна, каучук, барвники та інша продукція хімічного синтезу.

Рисунок 7. Середньооблікова кількість штатних працівників у легкій промисловості України (текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів) у 2017-2020 роках, тис. осіб

Джерело: побудовано автором на основі [10]

Загалом, за даними статистики, ринок легкої промисловості України насичений продукцією підприємств Туреччини (35%), Китаю (20%), країн Балтії, Чехії, Польщі (20%), Росії, Білорусі (5%), в той час як частка вітчизняних товарів становить лише 15%. Досить негативним залишається і той факт, що легка промисловість в Україні є малоприбутковою для пересічних працівників цієї галузі, де середньомісячна зарплата майже удвічі менша ніж заробітна плата в цілому по галузі легкої промисловості (рис. 8).

Рисунок 8. Середньомісячна заробітна плата працівників текстильного виробництва та в легкій промисловості в цілому станом на 1 січня 2015-2020 рр., грн

Джерело: побудовано автором на основі [10]

Таким чином, проаналізувавши сучасний стан промисловості можна визначити перспективи розвитку легкої промисловості, які полягають, насамперед, у підвищенні конкурентоспроможності вітчизняної продукції, розширенні внутрішнього ринку та вдосконаленні нормативно-правової бази. Надзвичайно важливим та затребуваним, на нашу думку, є створення специфічних товарів, що не мають аналогів за межами України, та відображають здобутки культури та мистецтва українського народу. Разом з тим, реалізація цих завдань потребує величезних інвестиційних ресурсів, інноваційних розробок та державної підтримки.

Висновки. Отже, серед основних проблем легкої промисловості, насамперед, варто виділити відсталі технології виробництва й низьку якість продукції, що можуть бути розв'язані завдяки системним заходам із реконструкції і модернізації, а також через створення спільних з іншими країнами підприємств [6]. Наявність величезних текстильних комбінатів (особливо бавовняних), з одного боку, спричиняє значні труднощі в постачанні сировини з-за кордону, а з іншого, – зумовлює гостру необхідність у переоснащенні цих підприємств, перепрофілюванні на виробництво лляних та інших тканин.

З метою ж подолання перешкод на шляху подальшого розвитку легкої промисловості, в країні вживаються заходи, спрямовані на прискорення зростання показників в цій сфері. Держава планує створити нові підприємства і забезпечити зростання середньої зарплати працівників галузі на 30%. Одним із кроків у цьому напрямі є прийняття пакету, що складається з 35 законопроектів, завдяки яким вдасться захистити бізнес і відкрити доступ до ресурсів [12]. Уряд України дуже зацікавлений у тому, щоб підприємства легкої промисловості були глибоко модернізовані, щоб там були впроваджені інновації, щоб розвивався кадровий потенціал. Тому є всі шанси, що легка промисловість України стане однією з передових сфер економіки країни [13].

Список використаних джерел

1. Гончаренко О. Г., Аніщенко В. О., Сіренко К. Ю. Методичний підхід до оцінювання інноваційного потенціалу легкої промисловості України. *Nauka innov.* 2020. Т. 16, № 2. С. 33-44. <https://doi.org/10.15407/scin16.02.033>
2. Гончаров Ю. В., Марченко Т. І. Обґрунтування побудови кластерної моделі підвищення інвестиційно-інноваційного потенціалу підприємств легкої промисловості України. *Легка промисловість.* 2010. № 4. С. 21-24.
3. Електронний ресурс: <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/617843.html>
4. Електронний ресурс: <https://ukrlegprom.org/ua/about/>
5. Електронний ресурс: <https://uteka.ua/ua/publication/news-14-delovye-novosti-36-legkaya-promyshlennost-ukrainy-realii-i-perspektivu>
6. Комарецька П. В. Реструктуризація промислових підприємств в системі антикризового фінансового управління. *Формування ринкових відносин в Україні.* 2007. № 6 (73). С. 61-64.
7. Легка промисловість України: реалії та перспективи розвитку. Експертно-аналітична доповідь. Колектив авторів під науковою редакцією д.е.н., професора, член-кор. НАПН України І. М. Грищенка. Київ: КНУТД, 2015. 82 с.
8. Максименко І. О., Бокій В. І. Легка промисловість України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Вісник Хмельницького національного університету.* 2009. № 3. Т. 2. с. 77-80.
9. Маргасова В. Г., Сіренко К. Ю. Державне регулювання інноваційного розвитку легкої промисловості в умовах трансформаційних змін в економіці України. *Бізнесінформ.* 2013. № 5. С. 54-60.

10. Наукова та інноваційна діяльність України, 2019. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

11. Паливода О. М., Прима Ю. І. Формування економічної стійкості швейних підприємств України на основі кластерних мереж. URL : <http://knutd.com.ua/ourpublikation>.

12. Пузирьова П. В. Значення маркетингового дослідження при визначенні ключових факторів впливу на план виробництва продукції промислових підприємств. Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. 2011. Вип. 30. Київ : НАУ, 2011. С. 168-174.

13. Пузирьова П. В. Теоретичні аспекти відтворення та розвитку виробничого потенціалу промислового підприємства. Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. 2011. Вип. 31. Київ : НАУ, 2011. С. 100-103.

14. Розвиток промисловості для забезпечення зростання та оновлення української економіки : науково-аналітична доповідь / за ред. д-ра екон. наук Дейнеко Л.В. ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». К., 2018. 158 с.

15. Сердюк І. І., Пузирьова П. В. Дослідження інноваційної діяльності промислових підприємств України. Менеджмент : збірник наукових праць. 2014. Вип. 17. Київ : МАУ, 2014. С. 222-233.

16. Федорак В. І. Сучасні тенденції інноваційного розвитку підприємств легкої промисловості в умовах глобалізації. Вчені записки університету «КРОК». Серія : Економіка. 2019. Вип. 2. С. 231-236. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzuk_2019_2_30.

References

1. Honcharenko, O. H., Anishchenko, V. O. & Sirenko, K. Yu. (2020). *Metodychnyi pidkhid do otsiniuvannia innovatsiinoho potentsialu lehkoï promyslovosti Ukrainy [Methodical approach to assessing the innovative potential of light industry in Ukraine]*. *Nauka innov*, 2/16. 33-44. <https://doi.org/10.15407/scin16.02.033>

2. Honcharov, Yu. V. & Marchenko T. I. (2010). *Obgruntuvannia pobudovy klasternoï modeli pidvyshchennia investytsiino-innovatsiinoho potentsialu pidpriemstv lehkoï promyslovosti Ukrainy [Substantiation of construction of cluster model of increase of investment-innovative potential of enterprises of light industry of Ukraine]*. *Lehka promyslovist*, 4. 21-24.

3. *Elektronnyi resurs [Electronic resource]*: <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/617843.html>

4. *Elektronnyi resurs [Electronic resource]*: <https://ukrlegprom.org/ua/about/>

5. *Elektronnyi resurs [Electronic resource]*: <https://uteka.ua/ua/publication/news-14-delovye-novosti-36-legkaya-promyshlennost-ukrainy-realii-i-perspektivy>

6. Komaretska, P. V. (2007). *Restrukturyzatsiia promyslovykh pidpriemstv v systemi antykrizovoho finansovoho upravlinnia [Restructuring of industrial enterprises in the system of crisis financial management]*. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, 6 (73). 61-64.

7. *Lehka promyslovist Ukrainy: realii ta perspektivy rozvytku. Ekspertno-analitychna dopovid [Light industry of Ukraine: realities and prospects of development. Expert-analytical report]*. *Kolektyv avtoriv pid naukovoiu redaktsiieiu d.e.n., profesora, chlen-kor. NAPN Ukrainy I. M. Hryshchenka*. К.: KNUTD, 2015. 82 s.

8. Maksymenko, I. O. & Bokii, V. I. (2009). *Lehka promyslovist Ukrainy: suchasnyi stan ta perspektivy rozvytku*. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, 3/2. 77-80.

9. Marhasova, V. H. & Sirenko, K. Yu. (2013). *Derzhavne rehuliuвання innovatsiinoho rozvytku lehkoï promyslovosti v umovakh transformatsiinykh zmin v ekonomitsi Ukrainy*. *Biznesinform*, 5. 54-60.

10. *Naukova ta innovatsiina diialnist Ukrainy, 2019. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

11. Palyvoda, O. M. & Pryma, Yu. I. (2013). *Formuvannia ekonomichnoi stiikosti shveinykh pidpriemstv Ukrainy na osnovi klasternykh merezh*. URL : <http://knutd.com.ua/ourpublikation>.

12. Puzyrova, P. V. (2011). *Znachennia marketynhovoï doslidzhennia pry vyznachenni kliuchovykh faktoriv vplyvu na plan vyrobnytstva produktsii promyslovykh pidpriemstv*. *Problemy pidvyshchennia efektyvnosti infrastruktury*, 30. Kyiv : NAU. 168-174

13. Puzyrova, P. V. (2011). *Teoretychni aspekty vidtvorennia ta rozvytku vyrobnychoho potentsialu promyslovoho pidpriemstva*. *Problemy pidvyshchennia efektyvnosti infrastruktury*, 31. Kyiv : NAU. 100-103.

14. *Rozvytok promyslovosti dlia zabezpechennia zrostannia ta onovlennia ukrainskoi ekonomiky : naukovu-analitychna dopovid, za red. d-ra ekon. nauk Deineko L.V. ; NAN Ukrainy, DU «In-t ekon. ta prohnozuv. NAN Ukrainy»*. К., 2018. 158 s.

15. Serdiuk, I. I. & Puzyrova, P. V. (2014). *Doslidzhennia innovatsiinoï diialnosti promyslovykh pidpriemstv Ukrainy*. *Menedzhment : zbirnyk naukovykh prats*, 17. Kyiv : MAU. 222-233.

16. Fedorak, V. I. (2019). *Suchasni tendentsii innovatsiinoho rozvytku pidpriemstv lehkoï promyslovosti v umovakh hlobalizatsii*. *Vcheni zapysky universytetu «KROK»*. Seriia : *Ekonomika*, 2. 231-236. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzuk_2019_2_30.

ДАНІ ПРО АВТОРА

Пузирьова Поліна Володимирівна, к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та сфери обслуговування, Київський національний університет технологій та дизайну, вул. Немировича-Данченка, 2, м. Київ, 01011, Україна
e-mail: komaretskaya@bigmir.net

ДАННЫЕ ОБ АВТОРЕ

Пузырёва Полина Владимировна, к.э.н., доцент, доцент кафедры экономики и сферы обслуживания, Киевский национальный университет технологий и дизайна, ул. Немировича-Данченко, 2, г. Киев, 01011, Украина
e-mail: komaretskaya@bigmir.net

DATA ABOUT THE AUTHOR

Polina Puzyrova, Ph.D. in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics and Services, Kyiv National University of Technologies and Design, 2, Nemyrovycha-Danchenka, St., Kyiv, 01011, Ukraine
e-mail: komaretskaya@bigmir.net

Подано до редакції 25.11.2020

Прийнято до друку 15.12.2020

УДК 338.48

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2020-47-105-111>

**МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ НАДАННЯ ЯКІСНИХ САНАТОРНО-КУРОРТНИХ ПОСЛУГ
ЯК ПЕРЕДУМОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ**

**Субота М. В.
Демидова М. М.**

Предметом дослідження є теоретико-методологічні засади моделювання процесів формування конкурентоздатних санаторно-курортних послуг як передумови сталого розвитку підприємств.

Метою дослідження є обґрунтування можливих варіантів найбільш ефективної стратегії, яка б задовольняла вимоги СКЗ по досягненню цілей сталого розвитку в умовах обмеженого фінансування та забезпечувала б зміцнення СЕБ СР СКЗ.

Методи дослідження. У дослідженні використано сукупність наукових методів і підходів, у тому числі логічного узагальнення, системний, метод порівнянь, графічно-табличний, що дозволило забезпечити концептуальну єдність дослідження.

Результати роботи. Враховуючи уніфіковану бізнес-модель досліджуваних СКЗ, важливим питанням, що вирішується, є визначення вибору найбільш ефективної стратегії, яка б задовольняла вимоги СКЗ по досягненню цілей сталого розвитку в умовах обмеженого фінансування та забезпечувала б зміцнення СЕБ СР СКЗ.

Галузь застосування результатів. В галузі економічних наук та в практичній діяльності санаторно-курортних підприємств.

Висновки. Проведене дослідження спрямоване на розробку методології впровадження принципів сталого розвитку при моделюванні процесів надання якісних послуг у сфері санаторно-курортного обслуговування. Розроблена модель реалізована за допомогою методів багатofакторного нечіткого моделювання: методу аналізу ієрархій (MAI) і методу структурування функції якості (Quality Function Deployment (QFD) та використання індикаторів сталого розвитку в умовах нечіткого структурування функцій якості. Нечіткий підхід передбачає врахування якісних характеристик, отриманих експертним методом, що значно полегшує оцінку. QFD дає можливість трансформувати цінність для споживача в технічні характеристики СК послуг, розставити пріоритети і визначити завдання по оптимізації оздоровчих послуг. Враховуючи ризики, що визначаються на основі польових або маркетингових досліджень діяльності СКЗ, з метою сталого проектування СК послуг, формуються життєздатні стратегії для усунення або зниження даних ризиків. Вплив кожної стратегії на досягнення поставлених цілей СЕБ СР СКЗ визначено за нечіткою шкалою MAI.

Ключові слова: моделювання, соціально-економічна безпека, сталий розвиток, санаторно-курортні підприємства.

МОДЕЛИРОВАНИЕ ПРОЦЕССОВ ПРЕДОСТАВЛЕНИЯ КАЧЕСТВЕННЫХ САНАТОРНО-КУРОРТНЫХ УСЛУГ КАК ПРЕДПОСЫЛКА УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ

**Суббота Н. В.
Демидова М. М.**

Предметом исследования являются теоретико-методологические основы моделирования процессов формирования конкурентоспособных санаторно-курортных услуг как предпосылки устойчивого развития предприятий.

Целью исследования является обоснование возможных вариантов наиболее эффективной стратегии, которая бы удовлетворяла требования СКУ по достижению целей устойчивого развития в условиях ограниченного финансирования и обеспечивала бы укрепление СЕБ СР СКЗ.